

UOT 341.2

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA
GENDER BƏRABƏRLİYİNİN VƏ
DAVAMLİ İNKİŞAFIN QANUNVERİCİLİK TƏMİNATLARI****Ə.Q.MƏMMƏDOV, A.E.QİBLƏLİYEVƏ***Bakı Dövlət Universiteti*
elizade.memmedov@mail.ru,
aytac.giblaliyeva@gmail.com

Məqalədə qeyd olunur ki, qanun gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı siyasətin müəyyən edilməsi və onun həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsi vəzifələrini dövlətin üzərinə qoyur. Gender bərabərliyi problemlərini hədəfləyən dövlət proqramlarının qəbul edilməsi dövlətin həqiqətən də bu istiqamətdə tərəqqiyə olan marağını və iradəsini ifadə edir. Tərəqqinin əldə edilməsi bu cür proqramların qəbul edilməsi ilə yanaşı onların nəzərdə tutulan hədəflərə müvafiq qaydada həyata keçirilməsini, dəyişən mühitə uyğunlaşdırılmasını və yenilənməsini də tələb edir. Məqalədə qeyd olunur ki gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir, gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı öz fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə illik məlumat təqdim edir.

Açar sözlər: insan hüquqları, gender bərabərliyi, dövlət proqramları, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqları, qadın əməyi və s.

2006-cı ildə qəbul edilmiş “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu gender bərabərliyinin təmin edilməsi üzrə ən mühüm təşəbbüslərdən hesab edilir. Qanunun 1-ci maddəsi onun məqsədinin cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formalarını aradan qaldırmaqla, kişi və qadınlara ictimai həyatın siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni və digər sahələrində bərabər imkanlar yaratmaqla gender bərabərliyinin təmin edilməsindən ibarət olması kimi müəyyən edib. Qanunun 5-ci maddəsi bəyan etdiyi məqsədlərə adekvat olaraq gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı dövlət siyasətinin aşağıdakı əsas istiqamətlərini müəyyən edib:

- gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün normativ hüquqi bazanın

formalaşdırılması, təkmilləşdirilməsi və inkişafı;

- normativ hüquqi aktların gender ekspertizasından keçirilməsi;
- gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün dövlət proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi;
- gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği.

Konstitusiyanın 7-ci maddəsinin müddəalarına görə Azərbaycan hüquqi dövlətdir, dövlət hakimiyyəti hüquqla məhdudlaşdırılıb və hakimiyyətlərin bölünməsi prinsipi əsasında fəaliyyət göstərir. 71-ci maddədə qeyd olunur ki, konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını gözləmək və qorumaq qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının borcudur.

İnsan hüquqlarının təminatı sahəsində AR-in tutduğu mövqe özündə beynəlxalq hüquq normalarına tam hörmət prinsipini əks etdirir. Konkret insan hüquqlarına gəldikdə, bu zaman AR Konstitusiyasının 12-ci maddəsi xüsusi qeyd edilməlidir. Belə ki, 12-ci maddənin 1-ci hissəsinə görə, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. 18 mart 2009-cu il tarixli referendumda Konstitusiyaya təklif olunan əlavə və dəyişikliklərdə dövlətin ali məqsədinə insan hüquqları ilə bərabər AR vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi müddəasının da gətirilməsi insan hüquqlarına əlavə dəyər vermişdir. Həmin maddənin 2-ci hissəsinə görə isə, bu Konstitusiyada sadalanan insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları AR-in tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun tətbiq edilir. Bu isə, AR-də insan hüquq və azadlıqlarının beynəlxalq hüquq normalarına tam uyğunlaşdırılması istiqamətində atılan müsbət addım kimi qiymətləndirilməlidir. Daha sonra, 71-ci maddənin 6-cı hissəsində qeyd edilir ki, AR ərazisində insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları birbaşa qüvvədədir. Yəni insan hüquqları sahəsində beynəlxalq hüququn milli hüquq üzərindəki üstünlüyü qəbul edilir, dövlət hakimiyyətinin insan hüquqları ilə bağlı fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirir. İnsan hüquqları sahəsində beynəlxalq müqavilə müddələrinin əksəriyyəti öz-özünə icra olunan deyildir. Buna görə də insan hüquqlarının müdafiəsinin daha real təminatının ən yaxşı vasitəsi onların milli qanunvericiliyə transformasiyası olardı. Belə ki, AR Konstitusiyasının 148-ci maddəsinin II hissəsində deyilir ki, AR-in tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr AR-in qanunvericilik sisteminin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Doğrudan da göstərilən müddəa beynəlxalq və dövlətdaxili hüquq normalarının qarşılıqlı əlaqəsinin müəyyən edilməsində xüsusi yer tutur. Konstitusiyanın 26-cı maddəsinə görə hər kəsin qanunla qadağan olunmayan üsul və vasitələrlə öz hüquqlarını və azadlıqlarını müdafiə etmək hüququ var. Dövlət hər kəsin hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat verir.

Azərbaycan Konstitusiyasının 25-cı maddəsində bərabərlik hüququ qeyd olunur, hamının qanun və məhkəmə qarşısında bərabər olması, kişi və qadınların hüquq bərabərliyi, eləcə də bərabərlik hüququ ilə qarşılıqlı surətdə bağlı olan ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipi qeyd olunub [1].

Qanun gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı siyasətin müəyyən edilməsi və onun həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsi vəzifələrini dövlətin üzərinə qoyur. Azərbaycan Respublikasında gender bərabərliyinin təminatları üzrə institusional əsasların təşkili “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbulundan əvvələ təsadüf edir. 1998-ci ildə fəaliyyətə başlayan Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən əsas dövlət qurumu kimi çıxış edirdi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 6 fevral tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin (AQUPDK) yaradılması ilə həmin Komitənin mövcudluğuna son qoyulmuş və onun vəzifələrini daha geniş səlahiyyətlərlə AQUPDK həyata keçirməyə başlamışdı.

“Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 noyabr 2006-cı il tarixli Fərmanı ilə “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 19-cu və 20-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı”nın səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi AQUPDK-ya həvalə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 19 dekabr 2011-ci il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Məişət zorakılığı ilə bağlı məlumat bankının təşkili və aparılması Qaydaları”na müvafiq olaraq məişət zorakılığı ilə bağlı Məlumat Bankı yaradılmışdır. Qaydalara əsasən dövlət orqanları və məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə yardım mərkəzləri məişət zorakılığı halları ilə bağlı məlumatları məlumat bankının funksionallığına məsul olan AQUPDK-ya təqdim etməlidirlər. Məlumat bankında baş vermiş məişət zorakılığı halları, məişət zorakılığı halları ilə bağlı dövlət orqanlarına müraciət etmiş şəxslər, məişət zorakılığı halları ilə bağlı aparılmış araşdırmalar və araşdırmaların nəticələri, məişət zorakılığı halları ilə əlaqədar məsuliyyətə cəlb edilmiş şəxslər, məhkəmə qərarları, o cümlədən valideynlik hüquqlarından məhrum edilmiş və ya valideynlik hüquqları məhdudlaşdırılmış şəxslər, eləcə də valideynlik hüquqları bərpa edilmiş və ya valideynlik hüquqlarının məhdudlaşdırılması ləğv edilmiş şəxslər, akkreditə edilmiş yardım mərkəzləri, onların fəaliyyəti barədə və digər məlumatlar toplanır.

Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir. Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nə-

zarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı öz fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə illik məlumat təqdim edir.

2010-u ilin iyununda BMT Baş Məclisi BMT sistemində gender bərabərliyi və qadınların hüquq və imkanlarının genişləndirilməsi məsələləri üzrə BMT-qadınlar (Vnited Nations Entity' for Gender Equality and the Empowerment of Women) adlanan struktur yaratmışdır. Bu strukturun yaradılması BMT-nin islahatlarının tərkib hissəsi kimi onun bu sahədə dörd bölməsinin imkanlarının birləşdirilməsini nəzərdə tutur [2]:

- Qadınların vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üzrə beynəlxalq tədris və elmi-tədqiqat institutu

- Gender məsələləri və qadınların vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üzrə Xüsusi müşavirin dəftərxanası – UNIFEM.

Azərbaycanda gender bərabərliyinin təminatlarını nəzərdə tutan ayrıca dövlət proqramı heç zaman mövcud olmamışdır. Bu məsələ ilə bağlı müəyyən tədbirlər aşağıda qeyd edilən müxtəlif dövlət proqramlarında nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planında AR Prezidentinin 28 dekabr 2006-cı il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Planda qadınlara qarşı zorakılıq, o cümlədən məişət zorakılığı ilə mübarizənin gücləndirilməsi, bu cür zorakılığın qurbanları üçün hüquqi müdafiə vasitələrinin, zəruri kompensasiyanın, reabilitasiyanın, tibbi və psixoloji yardımın təmin olunması, bu sahədə geniş maarifləndirmə işinin təşkil edilməsi; Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı, BMT-nin Mülki və siyasi hüquqlar, iqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar haqqında Paktlardan, Uşaq hüquqları haqqında, Qadınlara münasibətdə ayrı- seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında Konvensiyalardan, habelə transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı Konvensiyaya insan alverinin, xüsusən qadın və uşaq alverinin qarşısının alınması, aradan qaldırılması və cəzalandırılması haqqında Protokoldan irəli gələn öhdəliklərin tam həcmdə yerinə yetirilməsi və həmin sənədlərə riayət olunmasının təmin edilməsi; əhalinin hüquq düşüncəsinin və hüquq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi; ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi, sülh və dözümlülük mədəniyyətinin təbliği məqsədilə Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonlarında maarifləndirmə tədbirlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur [3].

Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı (2007-2010-cu illər) qəbul olunmuşdur.

Proqramın vəzifələrinə məşğulluq sahəsində gender bərabərliyinin təmin edilməsi və qadınların əmək bazarında rəqabət qabiliyyətlərinin artırılması məsələləri daxil edilmiş; Beynəlxalq Əmək Təşkilatının "Ailə öhdəlikləri olan işçilər: kişi və qadın işçilər üçün bərabər rəftar və bərabər imkanlar haqqında" 156 sayılı və "Əməyin təhlükəsizliyi və gigiyenası haq-

qında" 155 sayılı Konvensiyalarının ratifikasiyaya hazırlanması kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur [4].

"2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı (2008-2010-cu illər) işlənib hazırlanmışdır.

Dövlət Proqramı gender bərabərliyi təminatının yaxşılaşdırılması üzrə geniş tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur. Planın Gender Siyasəti bəndi altında gender bərabərliyi mexanizminin inkişaf etdirilməsinə yönələn qanunvericiliyin gender axımından təkmilləşdirilməsi; mövcud qanunvericiliyin, yeni qəbul olunacaq qanun layihələrinin gender ekspertizasının aparılması; Ailə Məcəlləsinin ekspertizasının aparılması; gender bərabərliyi və ailə məsələləri üzrə Milli Fəaliyyət Planının hazırlanması; mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələrdə gender siyasətinin həyata keçirilməsi prosesinin təkmilləşdirilməsi; müvafiq strukturlarda gender siyasəti üzrə məsul şəxslər üçün texniki vəzifələrin hazırlanması; gender bərabərliyi və uşaqlarla bağlı mövcud siyasətlərin monitorinqi və qiymətləndirilməsi prosesinin təkmilləşdirilməsi üçün müvafiq məlumat bazasının yaradılması; cinslər üzrə dezaqreqasiya edilmiş məlumatların toplanılması, təhlili və təqdimatı üzrə müvafiq strukturların potensialının inkişaf etdirilməsi; qərarların qəbul edilməsi prosesində qadınların iştirakının artırılmasına mane olan səbəblərin araşdırılması və qiymətləndirilməsi; ölkədə gender bərabərliyi üzrə vəziyyət barədə illik hesabatların hazırlanması; büdcənin formalaşdırılması zamanı gender amilinin nəzərə alınması mexanizminin yaradılması; gender məsələləri üzrə əhəlinin maarifləndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi; aktual gender problemləri və onların həlli istiqamətində mövcud olan müsbət təcrübənin KİV-lərdə işıqlandırılması; dində qadının rolu haqqında yanlış təsəvvürlərin aradan qaldırılması üzrə müvafiq maarifləndirmə işinin aparılması; «Qadınlara qarşı zorakılıq - insan hüquqlarının pozulmasıdır» mövzusunda müzakirələrin təşkil edilməsi tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur.

Planın Gender zorakılığı, uşaqlara qarşı zorakılıq, eləcə də insan alveri hallarına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi bəndi altında gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi; gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq üzrə etibarlı monitorinq mexanizminin yaradılması; gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılığı yaranan səbəblər və qarşısının alınmasına mane olan amillərin müəyyən edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması; erkən nikah hallarının azaldılması istiqamətində fəaliyyətin gücləndirilməsi; nikah yaşına təsir göstərən sosial-iqtisadi amillərin öyrənilməsi məqsədilə qiymətləndirmənin aparılması; erkən nikah hallarının azaldılması məqsədilə mövcud qanunvericiliyin pozulması hallarına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi və ictimai nəzarətin artırılması; gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq, eləcə də insan alveri hal-

larının aşkar edilməsi, qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması sahəsində fəaliyyət göstərən müvafiq qurumların (hüquq-mühafizə, tibb, sosial xidmət, təhsil, miqrasiya strukturları və KİV) potensialının gücləndirilməsi; qadınların ölkədən kənarında məşğulluğunun təhlükəli tərəfləri və mümkün nəticələri haqqında əhalinin maarifləndirilməsi; Azərbaycan Respublikasında İnsan Alverinə Qarşı Mübarizə üzrə Milli Fəaliyyət Planının icrasının təmin olunması tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur.

Gender problemləri və fəaliyyət platforması baxımdan siyasət və proqramların gözdən keçirilməsi üzrə bütün nazirliklərə mandat verilməli; bu mandatın yerinə yetirilməsi məsuliyyəti mümkün qədər yüksək səviyyədə rəhbərliyin üzərinə qoyulmalı; bu mandatın yerinə yetirilməsi üçün həmçinin müvafiq mexanizmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi və tərəqqiyə nəzarət etmək məqsədi ilə idarələrarası əlaqələndirmə strukturları təşkil edilməli və möhkəmlənməlidir [5, s.120].

Gender üzrə müəyyən olunmuş məlumatlara çıxış imkanlarının artırılması bəndi altında isə qadınlara və uşaqlara qarşı zorakılıq halları haqqında məlumatın toplanması və nəşr etdirilməsi; cinslər üzrə qruplaşdırılmış məlumatların toplanması, təhlili və sənədləşdirilməsi sistemini təkmilləşdirmək üçün müvafiq qurumların potensialının inkişaf etdirilməsi; Gİİ (Gender inkişaf indeksi) və GSVÖ-nü (Gender səlahiyyətvermə ölçüsü) hesablamaq üçün məlumatların əldə olunması və toplanması imkanlarının təkmilləşdirilməsi tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur.

2007-2011-ci illəri əhatə edən Proqram gender bərabərliyinin təmin edilməsi üzrə geniş tədbirlər planını özündə ehtiva edir. Proqrama strateji planların işlənilib hazırlanması; krizis mərkəzləri şəbəkəsinin yaradılması; zorakılığın qarşısının alınması haqqında illik hesabatın hazırlanması; müvafiq qanunların və Konvensiyaların qəbulu; qadınlar arasında işsizliyin azaldılması məqsədilə əlavə təhsilin təşkil edilməsi; zorakılıqla bağlı statistik tədqiqatların aparılması; təhsil müəssisələrində insan hüquqları sahəsində silsilə tədbirlərin keçirilməsi; gündəlik həyatda zorakılığın qarşısının alınması ilə bağlı məlumat azadlığının təmin edilməsi; məlumat əldə edilməsi qaydalarının və üsullarının təkmilləşdirilməsi, zorakılığın müxtəlif formaları, səbəb və nəticələri barədə əhalinin bilik səviyyəsini artırmaq məqsədilə mütəxəssislər tərəfindən bu mövzuya həsr olunmuş məlumatların hazırlanması və nəşr edilməsi; zorakılığın ən ağır formalarından biri olan insan alverinin, xüsusilə qadın və uşaq alverinin qarşısını əvvəlcədən almaq məqsədilə təbliğat işlərinin gücləndirilməsi; universitetlərdə bərabərlik və xüsusilə də qadınlara qarşı zorakılıqla bağlı təhsil proqramlarının hazırlanması kimi geniş spektri əhatə edən tədbirlər daxil edilmişdir [6].

“Azərbaycan 2020: Gələcəyə Baxış” İnkişaf Konsepsiyası 29 dekabr 2012-ci ildə təsdiq edilmiş Konsepsiyanın “Gender bərabərliyinin təmin

olunması və ailənin inkişafı” adlanan 7.4. bəndində qeyd edilmişdir ki, ölkədə gender bərabərliyinin təmin edilməsi məsələsi diqqət mərkəzində saxlanılacaq və onun həlli istiqamətində müvafiq tədbirlər gerçəkləşdiriləcəkdir. Bu sahədə dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini gender əsaslı zorakılıq hallarının qarşısının alınması üzrə tədbirlərin görülməsi, qadınlar və kişilər üçün əmək bazarında bərabər imkanların yaradılması, qadınların işdə irəli çəkilmək, rəhbər vəzifə tutmaq imkanlarının daha da genişləndirilməsi təşkil edəcəkdir. Konsepsiyada bu istiqamətlərin reallaşdırılması üçün “Azərbaycan ailəsi Strategiyası”nın, gender bərabərliyi üzrə Milli Fəaliyyət Planının, Uşaq Məcəlləsinin və Milli Uşaq Strategiyasının hazırlanması, eyni zamanda, “Ailə psixoloqu” institutu, məişət zorakılığına məruz qalmış şəxslər üçün yardım mərkəzləri və sığınacaqlar, həmçinin ölkədə zorakılıq, təhsildən yayınma və erkən nikah halları üzrə monitorinq sisteminin yaradılması kimi bir sıra məqsədli sənədlərin qəbul edilməsi qeyd edilmişdir [7]. Azərbaycan Respublikasında insan alverinə qarşı mübarizəyə dair 2014-2018-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı qəbul edilmişdir.

Bu Milli Fəaliyyət Planı insan alverinə qarşı mübarizə sahəsində qanunvericilik; insan alverinin qarşısının alınması və profilaktikasının gücləndirilməsi; insan alveri cinayətlərinə qarşı cinayət təqibi; insan alveri qurbanlarının reabilitasiyası və reintegrasiyası; insan alverinin qurbanı olmuş və ya potensial qurbanı olan uşaqlara göstərilən yardımın və onların müdafiəsinin təkmilləşdirilməsi; insan alveri qurbanlarının müdafiəsi; Milli Fəaliyyət Planı iştirakçılarının fəaliyyətinin, insan alverinə qarşı mübarizə üzrə dəstəyin və resursların əlaqələndirilməsi; insan alverinə qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi; insan alverinə qarşı mübarizə ilə bağlı maarifləndirmə tədbirlərini əhatə etmişdir [8].

Azərbaycan Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 2015-ci ilin 25–27 sentyabr tarixlərində keçirilən Dayanıqlı İnkişaf Sammitində 2016–2030-cu illər üçün təsdiqlənmiş Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə qoşulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 oktyabr tarixli 1066 nömrəli Fərmanına əsasən Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf üzrə Milli Əlaqələndirmə Şurası yaradılmışdır. Ümumilikdə BMT tərəfindən üzv ölkələrlə 2030-cu ilə kimi yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan 17 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi razılaşdırılmışdır. Onlardan özündə 9 hədəfi birləşdirən “Gender bərabərliyinə nail olmaq, bütün qadın və qızların səlahiyyətləndirilməsi” adlanan 5-ci Məqsəd gender bərabərliyinin bütün sahələrdə təmin edilməsi ilə bağlıdır [9].

Gender bərabərliyi problemlərini hədəfləyən dövlət proqramlarının qəbul edilməsi Dövlətin həqiqətən də bu istiqamətdə tərəqqiyə olan marağını və iradəsini ifadə edir. Tərəqqinin əldə edilməsi bu cür proqramların qəbul edilməsi ilə yanaşı onların nəzərdə tutulan hədəflərə müvafiq qaydada

həyata keçirilməsini, monitorinqinin aparılmasını, dəyişən mühitə uyğunlaşdırılmasını və yenilənməsini də tələb edir.

“Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Qanunun 5-ci maddəsi gender bərabərliyinin təmin edilməsi üzrə dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri sırasında qanunvericilik məsələlərinə aid gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün normativ hüquqi bazanın formalaşdırılması, təkmilləşdirilməsi, inkişafı və normativ hüquqi aktların gender ekspertizasından keçirilməsini nəzərdə tutub.

Gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün normativ hüquqi bazanın formalaşdırılması, təkmilləşdirilməsi və inkişafı üzrə tədbirlər 2009-cu il referendumu ilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının “Bərabərlik hüququ” adlanan 25-ci maddəsinə IV və V hissələr əlavə edilmişdir:

«IV. Heç kəsə bu maddənin III hissəsində göstərilən əsaslara görə zərər vurula bilməz, güzəştlər və ya imtiyazlar verilə bilməz, yaxud güzəştlərin və ya imtiyazların verilməsindən imtina oluna bilməz.

V. Hüquq və vəzifələrlə bağlı qərarlar qəbul edən dövlət orqanları və dövlət hakimiyyəti səlahiyyətlərinin daşıyıcıları ilə münasibətlərdə hər kəsin bərabər hüquqları təmin edilir».

2007-ci il 1 oktyabr tarixli “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlavə qədər Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə xeyli qanunlara əlavələr və dəyişikliklər edilədir ki, bunların ən əhəmiyyətliəri aşağıdakılardan ibarətdir:

1.“Siyasi partiyalar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 8-ci maddəsinə aşağıdakı məzmununda beşinci hissə əlavə edilib: “Siyasi partiyalara daxil olmaq kişi və qadınlar üçün eyni şərtlərlə açıq olmalıdır və onlar üçün bərabər imkanlar yaradılmalıdır”.

2.Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununun 3-cü maddəsinin 1-ci bəndinə aşağıdakı məzmununda üçüncü abzas əlavə edilib: “Dövlət, mülkiyyət növündən asılı olmayaraq, bütün tədris müəssisələrinə qəbulda, tələbələrin təqaüdlə təmin edilməsində, tədris planının seçilməsində və biliyin qiymətləndirilməsində kişi və qadınlar üçün bərabər imkanlar yaradılmasını təmin edir”.

3.“Həmkarlar ittifaqları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 7-ci maddəsinə aşağıdakı məzmununda üçüncü hissə əlavə edilib: “Həmkarlar ittifaqlarına daxil olmaq kişi və qadınlar üçün eyni şərtlərlə açıq olmalıdır və onlar üçün bərabər imkanlar yaradılmalıdır”.

4.“Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”-nin 21-1-ci maddəsinə aşağıdakı əlavələr edilib:

1.Maddənin adında “illik məlumatı” sözlərindən sonra “gender bəra-

bərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının illik məlumatı” sözləri əlavə edilib.

2.Maddəyə aşağıdakı məzmununda yeddinci hissə əlavə edilib: “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə uyğun olaraq, gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı öz fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə illik məlumat təqdim edir”.

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə gender bərabərliyi ilə bağlı aşağıdakı dəyişikliklər və əlavələr edilib:

1.12-ci maddənin birinci hissəsində:

1.2. hissəyə aşağıdakı məzmununda “f” və “g” bəndləri əlavə edilib:

“f) işə qəbul, işdə irəli çəkilmək, peşə hazırlığını artırmaq, yeni ixtisasa yiyələnmək və ixtisasını artırmaq zamanı, işin keyfiyyətini qiymətləndirərkən, işdən azad edərkən cinsindən asılı olmayaraq işçilərə eyni yanaşmaq və bərabər imkanlar yaratmaq;

g) cinsindən asılı olmayaraq eyni işlə məşğul olan işçilərə eyni iş şəraitini yaratmaq, eyni pozuntuya görə işçilərə fərqli intizam tənbehi tədbirini tətbiq etməmək, cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin və seksual qısnamanın qarşısını almaq üçün lazımi tədbirlər görmək”.

2.50-ci maddənin ikinci hissəsinə aşağıdakı məzmununda üçüncü cümlə əlavə edilib: “Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, yalnız bir cinsin nümayəndəsi üçün müsabiqənin elan edilməsinə yol verilmir”.

6.“Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında” aşağıdakı məzmununda 8.4- cü və 8.5-ci maddələr əlavə edilib:

8.4. “Qeyri-hökumət təşkilatlarına daxil olmaq kişi və qadınlar üçün eyni şərtlərlə açıq olmalıdır və onlar üçün bərabər imkanlar yaradılmalıdır.

8.5. Bu Qanunun 8.4-cü maddəsində göstərilən tələb hər hansı cinsin xüsusi maraqlarının müdafiəsi məqsədilə yaradılan qeyri-hökumət təşkilatlarına şamil edilmir”.

7.Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə aşağıdakı məzmununda 60-1-ci maddə əlavə edilib:

“Maddə 60-1. Seksual qısnamaya məruz qalmış işçilərə qarşı təzyiğin göstərilməsi

Seksual qısnamaya görə işə götürəndən və ya rəhbərindən şikayət etmiş işçiyə qarşı təzyiğin göstərilməsinə və ya işçinin təqib olunmasına görə - vəzifəli şəxslər şərti maliyyə vahidinin yetmiş mislindən doxsan mislinədək miqdarda cərimə edirlər”.

8.“Dövlət qulluğu haqqında” 28.2-ci maddəsinə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilib: “Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna

olmaqla, yalnız bir cinsin nümayəndəsi üçün müsabiqənin elan edilməsinə yol verilmir”.

Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinə 15 noyabr 2011-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 10.1-ci maddəsində “kişilər üçün 18 yaş, qadınlar üçün 17 yaş” sözləri “18 yaş” sözləri ilə əvəz edilib.

Azərbaycan Respublikası 11 may 2010-cu ildə Beynəlxalq Əmək Təşkilatının "Analığın mühafizəsi haqqında" 1952-ci il Konvensiyasına (yenidən baxılmış) yenidən baxılması haqqında" 183 nömrəli Konvensiyasına və "Kişi və qadın işçilər - ailə vəzifələri olan işçilər üçün bərabər imkanlar və bərabər rəftar haqqında" 156 nömrəli Konvensiyasına qoşulub.

2011-ci il 15 noyabr tarixdə Cinayət Məcəlləsinə aşağıdakı məzmununda 176-1-ci maddə əlavə edilib: Maddə 176-1. Qadını nikaha daxil olmağa məcbur etmə.

176-1.1. Qadını nikaha daxil olmağa məcbur etmə - iki min manatdan üç min manatadək miqdarda cərimə və ya iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

176-1.2. Eyni əməllər nikah yaşına çatmayan şıxs barəsində törədildikdə - üç min manatdan dörd min manatadək miqdarda cərimə və ya dörd ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

22 iyun 2010-cu ildə “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilib.

25 aprel 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə “Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə yardım mərkəzlərinin fəaliyyəti Qaydası” və “Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə qeyri-dövlət yardım mərkəzlərinin akkreditasiyası Qaydaları” təsdiq edilib.

Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 96-VQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə 158-ci maddə əlavə edilib:

Maddə 158. Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında qanunvericiliyin pozulması.

158.1. Məişət zəminində iqtisadi xarakterli qanunsuz məhdudiyətlərin tətbiqinə, yəni şəxs tərəfindən digər şəxsin onun mülkiyyətində, sərəncamında və ya istifadəsində olan əmlakdan, gəlirlərdən məhrum edilməsinə, iqtisadi asılılıq yaradılmasına, belə asılılığın saxlanılmasına və ya ondan sui-istifadə edilməsinə yönəlmiş hərəkətlərə görə yüz manatdan üç yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

158.2. Məişət zəminində psixi zorakılığa, yəni şəxs tərəfindən digər şəxsə qəsdən psixi təzyiq göstərilməsinə və ya dözülməz psixi şərait yaradılmasına yönəlmiş hərəkətlərə görə üç yüz manatdan beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

158.3. Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə qeyri-dövlət yardım

mərkəzlərinin akkreditasiyadan keçmədən fəaliyyət göstərməsinə görə otuz beş mandatdan əlli mandatə qədər məbləğdə cərimə edilir.

Qanunda normativ hüquqi aktların gender ekspertizasından keçirilməsi nəzərdə tutulsa da, daha sonra qəbul olunmuş və üstün qüvvəyə malik Normativ-Hüquqi aktlar haqqında Konsititəsiya Qanunda belə ekspertizanı nəzərdə tutan birbaşa müddəə yoxdur. Konsititəsiya qanununun 45.1.7. maddəsində “hüquqi, linqvistik, maliyyə və digər zəruri ekspertizaların keçirilməsi” nəzərdə tutulur. Konsititəsiya Qanununun qüvvəyə mindiyi (21 dekabr 2010-cu il) vaxtdan hər hansı qanun layihəsinin gender bərabərliyinin təmin olunması nöqtəyi-nəzərindən ekspertizasının keçirilməsi halı bəlli deyildir. Konsititəsiya Qanununda hüquqi, linqvistik, sui-istifadə amilinin olub-olmamasının məcburi ekspertizasının keçirilməsi nəzərdə tutulsa da, gender və ümumiyyətlə birbaşa və dolaylı ayrı-seçkilyə gətirən müddəaların olub-olmamasının ekspertizası nəzərdə tutulmur. Belə olan halda Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında Qanunda normativ-hüquqi aktların gender ekspertizası, həmçinin layihələrdə birbaşa və dolaylı ayrı-seçkilik hallarına gətirən müddəaların olub-olmamasının məcburi ekspertizası nəzərdə tutulmalıdır. Konsititəsiya Qanununun 47-ci maddəsində göstərilir ki, “Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları ilə səlahiyyətlər verilmiş digər dövlət orqanının qərarı ilə normativ hüquqi aktın layihəsi başqa ekspertizadan (maliyyə, iqtisadi, ekoloji, kriminoloji və s.) keçirilə bilər [11, s.28]. Beləliklə aşağıdakı nəticələrə gələ bilərik:

1. Ölkədə gender bərabərliyinin təmin edilməsi üzrə siyasətin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan institusional əsaslar yaradılmışdır. Gender siyasətinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsinə məsul olan AQUPDK -nin mövcudluğu bu sahədə effektiv siyasətin təşkili və həyata keçirilməsi üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Məişət zorakılığı ilə bağlı Məlumat Bankının və Monitorinq Qruplarının yaradılması gender bərabərliyinin təminatına əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərən məişət zorakılığına şərait yaradan halların aradan qaldırılması üçün yaxşı strategiyaların hazırlanmasında etibarlı məlumat mənbəyi ola bilər.

2. Bilavasitə gender bərabərliyinin həllinə hədəflənmiş xüsusi dövlət proqramları olmasa da, müxtəlif dövlət proqramlarına gender məsələlərinə aid tədbirlər daxil edilmişdir. Proqramların gender problemlərinin geniş spektrini əhatə etməsi ictimai həyatın ən müxtəlif sahələrində gender bərabərliyinin təmini üzrə müxtəlif xarakterli tədbirlərin - qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, məlumatlılığın artırılması, institusional əsasların gücləndirilməsi, gender mədəniyyətinin təşviqi, qadınların ictimai həyatda fəallığının artırılması, gender əsaslı diskriminasiyanın tamamilə ləğv edilməsi və s. həyata keçirilməsinə zəmin yaratmışdır.

3. ”Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təmin edilməsi haq-

qında” Qanunun qəbulundan sonra Konstitusiyaya, Ailə Məcəlləsinə, Cinayət Məcəlləsinə, İnzibati Xətalər Məcəlləsinə, Əmək Məcəlləsinə və digər qanunlara bir çox əlavələr və dəyişikliklər edilməklə, o cümlədən müvafiq beynəlxalq Konvensiyalara qoşulmaqla qanunvericilik müstəvisində gender bərabərliyinin bir çox problemləri həllini tapmışdır. Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Əmək Məcəlləsinin 241-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan qadınlara müəyyən sahələrdə əmək fəaliyyətinin qadağan edilməsi istisna olmaqla, qanunvericilikdə başqa əhəmiyyətli mübahisəli məsələ qalmamışdır.

4. AQUPDK öz resursları hesabına, o cümlədən yerli və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq əsasında əhəmiyyətli sayda təlimlər/seminarlar keçirmək, çap materialları hazırlayaraq aidiyyəti auditoriyaya çatdırmaq, elektron media vasitələri ilə məlumatlandırma kampaniyası aparmaq vəs. kimi üsullardan istifadə etməklə gender mədəniyyətinin təşviqində əhəmiyyətli rol oynamışdır. Bu cür tədbirlər gender bərabərliyi probleminin aid olduğu bütün subyektləri - qadınları, kişiləri, məktəbliləri, tələbələri, hüquq mühafizə orqanları, yerli icra hakimiyyəti və digər aidiyyəti orqanların əməkdaşlarını əhatə etmişdir.

5. Qadın əməyinin tətbiqi qadağan olunan peşə və iş yerlərinin əhatə dairəsi qanunvericiliklə dəqiq müəyyən edilib, qadağanın aid edildiyi sahə, peşə və iş yerlərinin siyahısı hər kəs üçün açıq olduğundan bu məsələdə subyektiv mülahizələrə əsaslanaraq qadınların başqa sahələrdə işəgötürmədə diskriminasiyaya məruz qoymaq imkanını aradan qaldırır. AQUPDK-nin fəaliyyətinin səmərəliliyinin və qarşısında duran vəzifələrin effektiv şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək üçün bu qurumun təşkilatı və maliyyə bazası gücləndirilməlidir. Komitənin regional bölmələri yaradılmalı, strukturları gücləndirilməli və dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin miqdarı artırılmalıdır. Bilavasitə Komitənin məsuliyyətində olan İnformasiya Bankının və Monitoring Qruplarının səmərəliliyinin artırılması üçün Komitə müvafiq tədbirlər görməlidir. Ümumilikdə Komitə üzərinə düşən vəzifələrin icrasında daha məsuliyyətli olmalı və gender bərabərliyinin təmini istiqamətində səylərini gücləndirməlidir.

6. Gender bərabərliyinin təminatının yaxşılaşdırılması üçün xüsusi dövlət proqramına ciddi ehtiyac duyulur. Dövlətin sonuncu dövrü Hesabatında 2019-2024-cü illəri əhatə edən Milli Fəaliyyət Planının hazırlanması yaxşı xəbər olsa da, Plan bu günədək qəbul edilməmişdir. Planın hazırlanması prosesində Vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının (VCT-lər) iştirakı haqqında məlumatlara da rast gəlinmir. Komitə gecikmiş də olsa, Planının ictimai müzakirəsini təşkil etməli və Vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları (VCT-lər) prosesə yaxından cəlb etməlidir. Bu Plana VCT-lərin baxışlarının daxil edilməsi, planın təkmilləşdirilməsi və bu tipli sənədlərdə ənənəvi müşahidə

olunan qeyri-konkretliyin aradan qaldırılması üçün də faydalı olardı.

Qadınların idarəetmədə iştirak səviyyəsinin artırılması üçün xüsusi tədbirlərə ehtiyac vardır. Qadınların dövlət orqanlarında əmək fəaliyyətinə marağının və rəhbər vəzifələrdə çəkisinin artırılması üçün stimullaşdırıcı tədbirlər görülməlidir. Bu cür tədbirlər eyni zamanda seçkili orqanları və ictimai sektoru da əhatə etməlidir. Qeyd edilən tədbirlər qadınların qərar qəbuletmədə və ölkənin ictimai-siyasi həyatında iştirakının artırılması nöqtəyi-nəzərdən də vacib əhəmiyyətə malikdir.

Məişət zorakılığının qarşısının alınması üzrə tətbiq edilmiş mexanizmlərin işləkliyinin yaxşılaşdırılması və məişət zorakılığına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üçün əlavə tədbirlərə zərurət vardır. Məişət zorakılığının vəziyyətinin qiymətləndirilməsi etibarlı və səhih məlumatlardan asılı olduğundan məlumatların toplanmasına və onların təhlilinə ciddi önəm verilməlidir. Bu istiqamətdə səmərəliliyin təmin edilməsi təkmil monitoring mexanizminin olmasını tələb edir.

Qadınların rəsmi məşğulluqda iştirakının artırılması, peşə bölgüsündə struktur bərabərsizliyinin aradan qaldırılması üçün tədbirlərə ehtiyac böyükdür. Bütün sahələrdə kişi və qadınların əmək haqqı fərqini azaltmaq və bərabər dəyərli işlərə bərabər əmək haqqı prinsipinin həyata keçirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Qadın əməyinin tətbiqinə qadağaların qoyulduğu sahələrin siyahısına yenidən baxılmalıdır. Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Əmək və məşğulluq sahəsində ayrı-seçkilik haqqında” Konvensiyası (№ 111) cinsi mənsubiyyətə görə əmək və məşğulluqda ayrı-seçkiliyi yolverilməz hesab edir. Bu təşkilata məxsus “Yeraltı işlərdə qadın əməyinin tətbiqi haqqında” 45 saylı Konvensiyadan başqa heç bir beynəlxalq sənəd qadın əməyinə və məşğulluğuna məhdudiyyət müəyyən etmir. Fikrimizcə, qadın əməyinə tətbiq edilən məhdudiyyətlər yuxarıda qeyd edilən Konvensiyaya uyğunlaşdırılmalı və yaxud qadağanların dairəsi məhdudlaşdırılmalıdır. Siyahının təsdiq edildiyi zamandan (1999-cu il) sonrakı müddətdə texnologiyaların inkişafında əldə olunan nailiyyətlər qadağan olunan müəyyən sahələrdə qadınların əmək fəaliyyətini mümkün edə bilər.

İctimai məlumatlandırma kampaniyalarının təşkili ehtiyaclara uyğun və nəticəyönümlü olmalıdır. Əhəmiyyətli sayda tədbirlərin fonunda nəticələrin qənaətbəxş səviyyədə olmaması tədbirlərin təşkili və həyata keçirilməsinə yenidən baxmağı tələb edir. Demokratik cəmiyyət quruculuğu hər şeydən öncə əsas insan hüquqlarının konstitusion müdafiəsini tələb edir. [12, p.670].

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası. – Bakı: - 2023.
2. Əliyev Ə.İ. İnsan Hüquqları. – Bakı: Nurlar, - 2019. - 352c
3. <http://www.e-qanun.az/framework/12582>
4. <http://www.e-qanun.az/framework/133406> <http://e-qanun.gov.az/framework/15399>
5. .Pekin Deklarasiyası və Fəaliyyət Platforması. – Bakı: - 2014. - s.120.
6. <http://www.e-qanun.az/framework/12861>
7. <http://e-qanun.gov.az/framework/25029>
8. http://e-qanun.gov.az/alpdata/framework/data/16/c_f_16167.htm
9. <https://insanalveri.gov.az/?/az/menu/49/>
10. Azərbaycan Respublikasının BMT-nin “Qadınlara münasibətdə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında” Konvensiyası üzrə 4-cü dövrü hesabatı. – Bakı: 2009, - s.6-54
11. «Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunun Kommentariyası. – Bakı: - 2011.
12. Hüseynova H., Əliyev Ə., Bayramova P., Nuriyev Ə., Səfərov E., Səfərxanlı A., Əlibəyli Q. Qadın hüquqlarının müdafiəsi: beynəlxalq və milli aspektlər" dərs vəsaiti. – Bakı: - 2018, - 187 s. (<http://scfwca.gov.az/store/media/NewFolder/Kitab%20Son%20.pdf>)
13. Petersmann Ernst-Ulrich. Human Rights, International Economic Law and Constitutional Justice//The European Journal of International Law Vol. 19, no. 4, 2008.

ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ ГАРАНТИИ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

А.Г.МАМЕДОВ, А.Э.КИБЛАЛИЕВА

РЕЗЮМЕ

В статье отмечается, что закон возлагает на государство обязанности по определению политики, связанной с обеспечением гендерного равенства, и принятию соответствующих мер по ее реализации. Принятие государственных программ, направленных на решение проблем гендерного равенства, действительно выражает интерес и волю государства. прогрессировать в этом направлении. Достижение прогресса требует не только принятия таких программ, но и их реализации, мониторинга, адаптации к изменяющейся среде и обновления в соответствии с намеченными целями. В статье указывается, что, к сожалению, из-за отсутствия официальных отчетов, отражающих состояние реализации упомянутых выше Государственных программ, не удалось обоснованно оценить их вклад в обеспечение гендерного равенства. Контроль за обеспечением гендерного равенства осуществляет соответствующий орган исполнительной власти, который ежегодно представляет информацию о своей деятельности в Милли Меджлис Азербайджанской Республики.

Ключевые слова: права человека, гендерное равенство, Государственные программы, права и свободы человека и гражданина, женский труд и др.

LEGISLATIVE GUARANTEES OF GENDER EQUALITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

A.G.MAMMADOV, A.E.QIBLALIYEVA

SUMMARY

It is mentioned in the article that the law imposes on the state the responsibilities of defining the policy related to ensuring gender equality and taking appropriate measures for its implementation. The adoption of state programs targeting gender equality problems really expresses the interest and will of the state to progress in this direction. Achieving progress requires not only the adoption of such programs, but also their implementation, monitoring, adaptation to the changing environment, and updating in accordance with the intended goals. The article states that, unfortunately, due to the lack of official reports reflecting the state of implementation of the aforementioned State Programs, it was not possible to reasonably assess their contribution to gender equality. The control of ensuring gender equality is carried out by the relevant executive authority. The relevant executive body that supervises the provision of gender equality shall submit an annual report to the Milli Majlis of the Republic of Azerbaijan about its activities.

Keywords: human rights, gender equality, State Programs, human and civil rights and freedoms, women's labor, etc.